

Satyricon Petronii

Forfatteren til Satyricon

Forfatteren til Satyricon er formodentlig den Petronius Arbitrator, som ifølge historikeren Tacitus skulle have været en slags underholdningsminister, *elegantiae minister*, hos kejser Nero.

Inden Petronius blev knyttet til kejserhoffet, var han bl.a. en dygtig statholder i Bithynien, et område i Lilleasien. For at kunne bestride et job som statholder krævedes en militær lederuddannelse, og for at kunne skrive en roman som Satyricon kræves desuden en retorisk uddannelse. En retorisk uddannelse implicerer både sprogstudier, herunder græsk, og studier i litteratur, filosofi og jura.

Kombinationen af en militær og en retorisk uddannelse var almindelig hos de romere, der ønskede at gøre karriere i statens tjeneste.

I år 65 e. Kr. blev Petronius anklaget på falsk grundlag for forræderi mod kejser Nero. Da kejseren rejste til Campanien, hvor Petronius opholdt sig i Cumae, så Petronius ingen anden udvej end at begå selvmord. Han valgte at skære sine pulsårer over, og medens livet langsomt forlod han, spiste og sov han, talte med vennerne, og der blev også tid til at skrive et brev til Nero, hvor han omtaler en række af kejseren skændige handlinger.

Værket Satyricon

I dag huskes Petronius mest for sin kritiske samtidsroman *Satyricon*. Selve titlen er afledt af ordet *Satura*, der betegner en frugtskål.

Satyricon er altså en samling spredte fortællinger, der bindes sammen af et enkelt tema. Og temaet er samtidens materiale overflod samt mangel på dannelse og talent.

Titlen Satyricon leder også tanken hen på det græske adjektiv *satyrikon*, σατυρικόν, der betegner noget, der tilhører eller er beslægtet med en satyr. En satyr er et frækt fantasivæsen, der i billedkunsten skildres med dyriske træk.

Romanen har oprindeligt været på måske flere tusinde sider, men der er kun bevaret, hvad der i omfang svarer til en større moderne roman. Et centralt afsnit, *Cena Trimalchionis*, *Måltidet hos Trimalchio*, er dog bevaret i sin helhed.

Handlingen – eller snarere episoderne – udspiller sig under kejser Nero, dvs. i årene fra 54 e. Kr., da den kun 17-årige Nero overtog magten efter kejser Claudius, og frem til forfatterens død i 65 e. Kr.

Gennem romanen følger vi et par unge studenter, Encolpius og Ascyltos, på deres omflakkende rejse gennem Syditalien. Deres navne, som er græske som så meget andet i Syditalien, antyder også deres karakter.

Encolpius, Ἐγκόλπιος, der betyder "i min favn", vil gerne kramme bl.a. deres fælles legekammerat Giton, men Encolpius har et problem, for han er blevet straffet af Priapus med impotens og søger derfor helbredelse for den manglende evne til at tage folk i sin favn. Først ved romanens afslutning lykkes det Encolpius at få den tabte kraft tilbage gennem Oenothea, der er guden Priapus' præstinde.

Encolpius er romanens jeg, dvs. dens fortæller.

Ascyltos har ikke samme problem som Encolpius, og navnet Ascyltos, Ἀσκυλτος, betyder da også den "utrættelige". Deres fælles legekammerat Giton, Γεῖτων, der er en blød og lækker dreng på omkring 16 år med krøller, vælger på et tidspunkt at følge Ascyltos, hvilket Encolpius bliver meget ulykkelig over.

Romamens ramme giver associationer til det store græske epos, Odysseen. For ligesom Odysseus er ramt af Poseidons vrede og derfor må flakke om i 10 år, inden han genser hjemmet, hustruen og sønnen, således har Encolpius pådraget sig Priapus' vrede og må derfor flakke længe omkring, inden han genfinder styrken til elskov.

Cena Trimalchionis

På et tidspunkt bliver de unge studenter inviteret til middag hos en stenrig frigiven slave ved navn Trimalchio. Trimalchio betyder *den tre gange mægtige*, og han er gift med Fortunata, der betyder *den heldige*, heldig, fordi hun er blevet gift med Trimalchio. Trimalchio er kommet til penge ved at have arvet sine tidligere ejere, som han i levende live havde betjent på mere end én måde.

Trimalchios problem er altså ikke pengeman-

gel, men mangel på alt muligt andet, dannelse, venner, omgivelsernes respekt, ægte kærlighed osv. Han er venneløs og må finde sine middagsgæster på gaden. En dag bliver det Encolpius, Ascyltos og Giton, der inviteres til middag.

I måltidet deltager foruden vore tre venner og Trimalchio selv og hans hustru Fortunata bl.a. følgende personer:

Agamemnon, der er retoriklærer, Eumolpus, der er digter med sans for ægte kunst, Hermeros, Phileros, Trimalchios lille grimme kæreste Croesus, stenhuggeren Habinnas, der er bestilt til at lave et mægtigt gravmæle til Trimalchio, og dennes hustru Scintilla. På et tidspunkt ankommer en noget bedugget Seleucus, som har været til begravelse tidligere på dagen. Efterhånden som måltidet skrider frem, får også slaverne plads ved bordet.

Trimalchio er symbol på hele den gruppe frivivne slaver, der kom til hurtige penge i Romerrigets økonomiske storhedstid. Disse nyrige var en torn i øjet på den gamle og veluddannede overklasse, bl.a. fordi kejseren i et vist omfang støttede sig til de nyrige i et forsøg på at spille de forskellige samfundsgrupper ud mod hinanden.

Trimalchio har dog også træk som et lunefuldt temperament, hang til praleri og kunstneriske ambitioner, træk, der tilsammen leder tanken hen på kejser Nero. Så måske Neros uvilje mod Petronius skyldes mere end en falsk anklage for forræderi mod kejseren.

Sproget i Satyricon

Petronius karakteriserer sine personer bl.a. gen-

nem det sproglige niveau, de behersker. Folk med ringe uddannelse som Trimalchio og Seleucus taler overvejende i korte sætninger, og de anvender mange fremmedord af græsk oprindelse i håb om at gøre indtryk på omgivelserne, ganske som mange i vor tid tror, det er smart at bruge mange engelske fremmedord.

På den måde er Satyricon en værdifuld kilde til det talte sprog i Romerriget. Den udbredte anvendelse af græske fremmedord og begyndende bortfald af neutrum er nogle af de først skridt i latinens udvikling til de moderne romanske sprog.

Romanen er derfor ikke alene en væsentlig kilde til de historiske og kulturelle forhold omkring år 60 e. Kr., men den udgør tillige et vigtigt kildemateriale til den europæiske sproghistorie.

Tekstudgave og kommentar

Teksten gengives efter: Pétrone, *Le Satiricon*, Texte établi et traduit par Alfred Ernout, huitième tirage revu et corrigé, genoptrykt i Paris 1974.

Der findes adskillige kommentarer til Satyricon. En nyere kommentar, der kun dækker *Cena Trimalchionis*, er: Petronii Arbitri *Cena Trimalchionis*, Edited by Martin S. Smith, Oxford 1975. Udgaven bringer den latinske tekst med løbende engelsk kommentar.

Paragrafhenvisningerne nedenfor henviser til Jo Hermann, *Latinsk grammatik på dansk*, Akademisk forlag 2001.

Capitulum XXVII

palaestra, f 1, *παλαίστρα*, brydeplads, mindre sportsplads

- 1 **nos** = Encolpius, romanens jeg, Ascyltos og deres lille ven, Giton
interim, adv., imidlertid, derpå
vestio, 4, iklæder, påklæder
erro, 1, går omkring
coepi, kun i perf., begynder; se § 2.21
immo, adv., ja
iocor, 1 dep., pjanker

circulus, m 2, lille kreds, gruppe (af f.eks. mennesker)

ludo lusi lusum ludere, 3, leger, spiller

ac-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, træder hen til

subito, adv., pludselig

senex senis, adj., gammel (mand)

calvus, adj., skaldet

tunica, f 1, romernes hverdagstøj, der nærmest minder om en lang undertrøje, en tunika

russeus, adj., rød

capillatus, adj., langhåret

pila, f 1, bold

neque, konj., og ikke; *nec = neque*
tam ... quam, konj., i den grad ... som, så meget ... som

quamquam, konj., skønt

opera, f 1, arbejde, umage

pretium, n 2, løn, belønning; *quamquam erat opera pretium*, skønt det også var umagen værd (at se på dem)

spectaculum, n 2, syn

duco, 3, fører; *spectaculum duco*, påkalder nogens opmærksomhed

- 5 **familia**, f 1, husstand; en romersk *familia* består af alle dem, som husets herre har noget at sige (*fari*) over, dvs. ikke alene hustru og børn, men også husets slaver

soleatus, adj., iført sandaler

prasinus, adj., lysegrøn

exerceo, 2, øver, træner; pass., øver mig

amplius, adv. i komp., mere

re-peto -petivi -petitum -petere, 3, søger igen, tager igen

con-tingo -tigi -tactum -tingere, 3, berører

follis -is, m 3, sæk, net med bolde, et boldnet

plenus, adj., fuld, fyldt

suf-ficio -feci -fectum -ficere, 3, skaffer, giver

noto, 1, mærker, bemærker

spado -onis, m 3, σπάδων, kastrat, eunuk

diversus, adj., modsat

alter altera alterum, pron., den ene, den anden (af to); se §

matella, f 1, kar, potte

argenteus, adj., sølv-

numero, 1, tæller

quidem, adv., visselig, sandelig

manus, f 4, hånd

lusus, m 4, leg, spil

ex-pello -puli -pulsum -pellere, 3, driver ud, er igang; *lusu expellente*, medens spillet er igang; om absolut ablativ, se § 14.6.5-6

vibro, 1, svinger, flyver

de-cido -cidi -- -cidere, 3, falder ned

- 10 **hic** haec hoc, dem. pron., denne; se § 6.4

ergo, adv., altså

miror, 1 dep., beundrer, undrer mig over

lautitia, f 1, pragt, overdådighed, luksus

ac-curro -cucurri -cursum -currere, 3, kommer løbende

Menelaus, m 2, Μενέλαος, navn på en middelmådig lærer, der er ansat på Agamemnons rhetorskole.

I Homers univers var Menelaos konge af Sparta og gift med den skønne Helene, der blev årsag til den trojanske krig.

inquam, ufuldstændigt verbum, siger; se § 2.21

apud, præp. m. akk., hos

cubitus, m 4, albue

pono posui positum ponere, 3, lægger; *cubitum pono*, lægger albue, dvs., skal ligge til bords hos, skal spise hos

iam, adv., nu, allerede

principium, n 2, begyndelsen

cena, f 1, måltid; *cena* er romernes hovedmåltid, der indtages hen på eftermiddagen

Trimalchio -onis, m 3, navn på en frigiven slave, der er blevet stenrig ved egen og konens hjælp.

digitus, m 2, finger

con-crepo -crepui -crepitum -crepere, 3, rasler, "knipser"

signum, n 2, tegn

sub-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster under, anbringer under, anbringer foran

ex-onero, 1, læsser af, tømmer

vesica, f 1, blære; *exonerata vesica*, efter at have tømt sin blære; om absolut ablativ, se § 14.6.5-6

posco poposci -- poscere, 3, kræver

paululum, adv., lidt

a-spergo -spersi -spersum -spergere, 3, gør våd

caput -itis, n 3, hoved

tergo tersi tersum tergere, 3, tørrer

Capitulum XXVIII

ianua, f 1, indgangsdør, dør

- 1 **longus**, adj., lang, langvarig; *longum erat*, det ville tage lang tid; her er imperfektum indikativ anvendt til at udtrykke noget, der er muligt, men som ikke finder sted.

singuli -ae -a, talord, én ad gangen, de enkelte (dele eller ting)

ex-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, tager op, beskriver

balneum, n 2, βαλανεῖον, bad, badeanstalt

sudor -oris, m 3, sved, svederum (i en badeanstalt)

cal-facio -feci -factum -facere, 3, gør varm, varmer

momentum, n 2, bevægelse

tempus -oris, n 3, tid; *momento temporis*, på et øjeblik

frigidus, adj., kold; *frigida (aqua)*, f 1, koldt vand, koldt bad

ex-eo -ivi -itum -ire, 4, går ud

unguentum, n 2, salve, parfume

per-fundo -fudi -fusum -fundere, 3, overhælder

lintheum, n 2, lærredshåndklæde, håndklæde

pallium, n 2, tæppe, kappe

lana, f 1, uld

mollis -e, adj., blød

facio feci factum facere, 3, gør, laver

iatra-lipta, m 1, ἰατρ-αλείπτῃς, salvelæge, massør

con-spectus, m 4, påsyn

Falernum (vinum), n 2, falernervin; denne vin, der kommer fra området *Ager Falernus* i Campanien, var højt anset blandt oldtidens romere.

poto, 1, drikker

multus, adj., megen; superlativ: *plurimus*, mest

5 **rixor**, 1 dep., strider, skændes

ef-fundo -fudi -fusum -fundere, 3, hælder ud, spilder

propin, προ-πιεῖν, at drikke for, "til hans bedste"

hinc, adv., herefter

in-volvo -volvi -volutum -volvere, 3, ruller ind, indhyller

coccinus, adj., κόκκινος, skarlagensrød

gausapa, f 1, γαυσάπης, uldtæppe

lectica, f 1, bæresofa

im-pono -posui -positum -ponere, 3, anbringer i

prae-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, går foran

phaleratus, adj., behængt med brystplader (φάλαρα)

cursor -oris, m 3, en løber (f.eks. et sendebud)

chiramaxium, n 2, χειρ-αμάξιον, håndtrukken vogn

deliciae, f pl 1, nydelse, yndling, "kæreste"; Trimalchios kæreste hedder i øvrigt Croesus, et navn, han har fået efter den legendarisk rige Kroisos, der var konge over Lydien 560-546 f.Kr.

veho vexe vectum vehere, 3, bærer, transporterer

vetulus, adj., aldrende, halvgammel

lippus, adj., med rindende øjne

dominus, m 2, herre; *domino Trimalchione* er andet sammenligningsled i ablativ, se § 14.6.3

de-formis -e, adj., grim

au-fero -tuli -latum -ferre, 3, fører bort, bærer afsted

symphonicus, m 2, συμ-φωνιακός, musikant

parvus, adj., lille; superlativ: *minimus*

tibiae, f pl 1, dobbeltfløjte (en fløjte med to rør)

tamquam, konj., ligesom

auris -is, f 3, øre

secreto, adv., hemmeligt

totus, adj., hel

iter itineris, n 3, vej

canto, 1, synger, spiller

10 **sequor** secutus sum sequi, 3 dep., følger, følger efter

admiratio -onis, f 1, beundring, forundring

saturus, adj., mæt, fuld af

Agamemnon -onis, m 3, Ἀγαμέμνων, her navnet på en middelmådig ejer af en retorikskole. Agamemnon er ellers navnet på Mykenes konge, der var leder af den græske hær under Den Trojanske Krig.

per-venio -veni -ventum -venire, 4, når frem til

postis -is, m 3, dørstolpe

libellus, m 2, lille bog, opslag

inscriptio -onis, f 3, indskrift

figo fixi fixum figere, 3, sætter fast

quis-quis, indef. rel. pron., enhver som; se § 6.11

sine, præp. m. abl., uden

dominicus, adj., hørende til husherren, herrens

iussus, m 4, befaling

foras, adv., udenfor, ud

ex-eo -ii -itum -ire, 4, går ud

ac-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, modtager

plaga, f 1, slag, stokkeslag

ad-itus, m 4, indgang

ostiarus, m 2, dørvogter

prasinatus, adj., klædt i lysegrønt

cerasinus, adj., kirsebærfarvet (af κεράσινον, kirsebærfarve)

- suc-cingo** -cixi -cinctum -cingere, 3, omgiver
cingulum, n 2, bælte
 15 **lanx** lancis, f 3, fad, skål
pisum, n 2, πίσος og πίσον, ærter
purgo, 1, renser, bælger
limen -inis, n 3, dørtærskel
super, adv. og præp. m. akk., ovenover
pendeo pependi -- pendere, 2, intr., hænger
cavea, f 1, bur
aureus, adj., gylden
pica, f 1, skade (fugl)
varius, adj., broget, spættet
saluto, 1, hilser

Capitulum XXIX

- 1 **ceterum**, adv., i øvrigt, derpå
stupeo stupui -- stupere, 2, er forbløffet
omnis -e, adj., hel, al
paene, adv., næsten
resupino, 1, bøjer tilbage
crus cruris, n 3, ben (den nedre del af benet)
frango fregi fractum frangere, 3, brækker
sinister -tra -trum, adj., venstre; *sinistra* (*manus*), venstre (hånd)
cella, f 1, rum, værelse (især til slaver)
canis -is, m/f 3, hund
ingens -entis, adj., mægtig
catena, f 1, lænke
vincio vinxi vinctum vincire, 4, binder, lænker
paries -etis, m 3, væg
pingo pinxi pinctum pingere, 3, maler
quadratus, adj., firkantet
littera, f 1, bogstav, skrift
caveo cavi cautum cavere, 2, tager mig i agt for, passer på
collega, m 1, kollega, ven, kammerat
rideo risi risum ridere, 2, ler
 5 **col-ligo** -legi -lectum -ligere, m 3, samler, trækker dybt
spiritus, m 4, åndedræt, vejr
de-sisto -stiti -stitum -sistere, 3, afholder mig fra, undlader
per-sequor -secutus sum -sequi, 3 dep., følger efter, undersøger
venalicium, n 2, slavemarked
titulus, m 2, påskrift, skilt (med oplysning om

- f.eks. alder, oprindelsesland, færdigheder)
capillatus, adj., med meget hår
caduceum, n 2, heroldstav; heroldstaven er handelsguden Merkurs symbol, og den er forsynet med et vingepar i den øverste ende. Merkur svarer til den græske gud Hermes.
Minerva, f 1, visdommens gudinde, som grækerne kalder Athene
hinc, adv., herefter
quem-ad-modum, konj., på hvilken måde
ratiocinor, 1 dep., fører regnskab
disco didici -- discere, 3, lærer (selv)
deinque, konj., og derpå
dispensator -oris, m 3, regnskabsfører
fio factus sum fieri, 3 semidep., bliver
diligens -entis, adj., omhyggelig
pictor -oris, m 3, maler
red-do -didi -ditum -dere, 3, giver tilbage, gengiver
de-ficio -feci -fectum -ficere, 3, svingter, ophører
porticus, f 4, søjlegang; *in deficiente porticu*, i den ophørende søjlegang, dvs. ved søjlegangens afslutning
levo, 1, løfter
mentum, n 2, hage
tribunal -alis, n 3, tribune, forhøjning
ex-celsus, adj., ophøjet, høj
Mercurius, m 2, det latinske navn for handelsguden
rapio rapui raptum rapere, 3, river, fører hurtigt
 10 **praesto**, adv., til stede, ved siden af
fortuna, f 1, lykke; **Fortuna**, f 1, lykkens gudinde. Oldtidens romere havde en veludviklet evne til at gøre positive begreber som "lykke" og "enighed" til guder.
cornu, n 4, horn
ab-undo, 1, flyder over; *cornu abundans*, overflødhedshorn
copiosus, adj., rigelig, forsynet med (m. abl.)
Parca, f 1, skæbnegudinde. Der er i alt tre skæbnegudinder.
pensum, n 2, det afvejede uld, uld, uldtråd
torqueo torsi torsum torquere, 2, drejer, spinder
grex gregis, f 3, flok
magister -tri, m 2, leder, mester
ex-erceo, 2, træner, øver
praeter-ea, adv., foruden dette, desuden

- armarium**, n 2, skab
angulus, m 2, hjørne
aedicula, f 1, lille hus, rum til gud, guderum
Lar Laris, m 3, en lar. Larerne er de guder, der beskytter huset med ondt udefra.
Venus -eris, f 3, navnet på romernes kærlighedsgudinde. Venus svarer til grækernes Afro-dite.
signum, n 2, tegn, billede, statue
marmoreus, adj., værende af marmor, marmor-
pyxis -is, f 3, πυξίς, æske af buksbom (en lys træart)
pusillus, adj., meget lille, lille
barba, f 1, skæg
con-do -didi -ditum -dere, 3, henlægger, gemmer
- 16 **atriensis** -is, m 3, opsynsmand over atrium, hushovmester
coepi coeptum coepisse, er begyndt, begyndte. Verbet findes ikke i de former, der dannes af 1. hovedtid, se § 2.21
medium, n 2, midte
Ilias -adis, f 3, Ἰλιάς, Iliaden. Iliaden er det store epos, heltedigt, om grækernes belejring af Troja.
Iliada er en græsk akkusativ.
Odyssea, f 1, Ὀδύσσεια, Odysseen; Odysseen er beretningen om helten Odysseus' farefulde hjemrejse og hjemkomst efter kampene ved Troja. Iliaden og Odysseen tilskrives den mytiske digter Homer.
Odysseian er ligeledes en græsk akkusativ.
ac = atque, konj., og
Laenas -atis, m 3, romersk navn
gladiatorius, adj., hørende til en gladiator: En gladiator er en person, ofte en forbryder, der skal kæmpe på liv og død med en anden gladiator i amfiteatret til tilskuernes fornøjelse. I selve ordet *gladiator* indgår ordet *gladius*, et sværd.
munus -eris, n 3, gave; en forestilling med gladiatorer kaldes gerne en gave, da den blev finansieret af velhavende folk, der ønskede befolkningens opmærksomhed og taknemmelighed, f.eks. ved et efterfølgende valg til byrådet.
- Capitulum XXXI
- gustatio** -onis, f 3, forret
- valde**, adv., meget
lautus, adj., vasket, fornem
- 1 **tandem**, adv., omsider, endelig
dis-cumbo -cubui -cubitum -cumbere, 3, lægger mig til bords
Alexandrinus, adj., alexandrinsk, fra Alexandria. Byen Alexandria ligger i Ægypten og er grundlagt i sidste trediedel af det 4. årh. f. Kr. af makedoneren Alexander den Store.
 Slavedrenge fra Alexandria var kendte for deres skønhed og umoral.
nivatus, adj., sneafkølet
in-fundo -fudi -fusum -fundere, 3, hælder i, hælder over
in-sequor -secutus sum -sequi, 3 dep., følger efter
pes pedis, m 3, fod
paronychium, n 2, παραωνυχία, neglerod
ingens -entis, adj., meget stor, mægtig
subtilitas -atis, f 3, finhed, præcision
tollo sus-tuli sub-latum tollere, 3, løfter, fjerner
ne ... quidem, adv., ikke engang
tam, adv., så
molestus, adj., ubehagelig
officium, n 2, pligt, tjeneste
obiter, adv., uden ophør
- ex-perior** -pertus sum -periri, 4 dep., prøver
volo volui -- velle, 3, vil
an, konj., om
familia, f 1, husstand. Begrebet *familia* dækker alle i huset, som husets herre har myndighed over, dvs. ikke alene hustru og børn, men også slaver.
potio -onis, f 3, drik
posco poposci -- poscere, 3, kræver, beder om
paratus, adj., beredt, tjenstivrig
- 5 **minus**, adv. i komp., mindre
acidus, adj., sur, skinger
canticum, n 2, sang
ex-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, udtager, opvarter
quis-quis, rel. pron., enhver som; se § 6.11
aliquis, indef. pron., nogen, noget; se § 6.10
rogo, 1, beder om
et quisquis ... ut daret, og (det gjorde) enhver, som blev bedt om at give noget.

panto-mimus, m 2, παντό-μιμος, skuespiller i en pantomime, en "balletdanser", En pantomime er en art ballet, hvor skuespillerne efterligner episoder fra dagligdagen.

chorus, m 2, χορός, kor

triclinium, n 3, τρί-κλινον, spisesofa, spisesal. Et triclinium er beregnet til tre spisesofaer, og på hver kan der ligge 3 personer. Det blev derfor anset for sjusk at være mere end 9 til bords, men hos Trimalchio er der allerede ved måltidets begyndelse 13 omkring bordet foruden værten selv. Senere ankommer stenhuggeren Habinnas med hustruen Scintilla og derpå Seleucus, og endnu senere inviteres også slaverne med til bords.

credo credidi creditum credere, 3, tror; om potentiel konjunktiv se § 13.2.1

af-fero at-tuli al-latum af-ferre, 3, bringer ind

praeter, konj., foruden, med undtagelse af

mos moris, m 3, skik

servo, 1, bevarer, reserverer; Sædvanligvis ligger husets herre på pladsen summus = primus (øverst) på lectus imus (den tredje spisesofa), men Trimalchio har altså forlangt at ligge øverst på den første spisesofa. Han vil gerne være nummer 1 på enhver måde.

ceterum, adv., øvrigt, men, og

promulsidare -is, n 3, fad til forret, fad

asellus, m 2, lille æsel

Corinthius, adj., Κορίνθιος, korinthisk, fra Korinth. Byen Korinth, der ligger på det nordlige Peloponnes, var berømt for sine metalvarer, der blev fremstillet af en legering af kobber, sølv og guld.

bi-saccium, n 2, tværsæk

oliva, f 1, oliven

alter ... alter, indef. pron., den ene ... den anden; om bøjningen se § 6.13

pars partis, f 3, del, side (af tværsækken)

10 **tego** texi tectum tegere, 3, dækker

lanx lancis, f 3, fad

margo -inis, m 3, kant, rand

argentum, n 2, sølv

pondus -eris, n 3, vægt

ponticulus, m 2, lille bro, stativ

ferrumino, 1, lodder, lodder fast

glis gliris, m 3, hasselmus

mel mellis, n 3, honning

papaver -eris, n 3, valmue, valmuefrø, birkis

spargo sparsi sparsum spargere, 3, strør, bestrør

tomaculum, n 2, pølse

supra, præp. m. akk., ovenover

craticula, f 1, lille rist

ferveo ferbui -- fervere, 2, syder

infra, præp. m. akk., under, nedenunder

Syriacus, adj., syrisk, fra Syrien. Provinsen Syrien dækkede et område, der svarer omtrent til det nuværende Israel, Libanon, Jordan og Syrien.

prunum, n 2, blomme

granum, n 2, kerne

Punicus, adj., punisk, fønisk. Fønikerne stammer fra Fønicien, et område, der omtrent svarer til det nuværende Libanon. De havde grundlagt adskillige kolonier langs Middelhavets kyster, blandt hvilke Karthago på Nordafrikas kyst overfor Sicilien var den største og vigtigste. Karthago var ifølge overleveringen grundlagt allerede i 814 f.Kr.

malum, n 2, æble; *malum Punicum*, n, granat-æble

Capitulum XXXII

Medens gæsterne nyder den overdådige forret, bæres Trimalchio ind under musikledsagelse og anbringes i meget bløde puder. Han er iført øjnefaldende tøj og gyldne fingerringe, og på højre arm bærer han et gyldent armbånd samt et armbånd af elfenben med en skinnende metalplade.

Capitulum XXXIII

ficedula, f 1, figendrossel

piperatus, adj., velpebret

vitellus, m 2, æggeblomme

1 **ut**, konj., så snart som (med indikativ); se § 15.12.A

deinde, adv., derpå

pinna, f 1, vingefjer, spids, "tandstikker"

dens dentis, m 3, tand

per-fodio -fodi -fossus -fodere, 3, gennemborer

nondum, adv., endnu ikke

svavis -e, adj., sød, kær

- diu**, adv., længe; komp.: *diutius*
absentivus, adj., fraværende, ved mit fravær
mora, f 1, venten, ophold, forsinkelse; om bru-
gen af final dativ se § 14.5.2
voluptas -atis, f 3, nydelse, fornøjelse
nego, 1, nægter
per-mitto -misi -missum -mittere, 3, tillader
finio, 4, afslutter
lusus, m 4, leg, spil
tabula, f 1, bræt
terebinthinus, adj., τερεβίνθινος, af terpentin-
træ
crystallinus, adj., κρυστάλλινος, af krystal, kry-
stal-; her er tale om bjergkrystal, der kan anven-
des anvendes som smykkesten.
Krystal har en vis lighed med is, og den græ-
ske gløse κρύσταλλος betyder da også både is
og krystal.
tessera, f 1, terning
delicatus, adj., udsøgt
calculus, m 2, brik
5 **aureus**, m 2, en aureus (romersk møntenhed af
guld); en aureus har en værdi, der svarer til 20
sølvdenarer.
denarius, m 2, en denar (romersk møntenhed af
sølv). En denar svarer på Petronius' tid til en
dagløn for en landarbejder.
textor -oris, m 3, en væver
dictum, n 2, det sagte, ord, tale. Det er ikke helt
klart, hvad der menes med *omnium textorum*
dicta (alle væveres tale), men meningen er vel,
at Trimalchio bruger en forfærdlig mængde ord
under tærningespillet.
con-sumo -sumpsi -sumptum -sumere, 3, bru-
ger, anvender
gusto, 1, smager på (forretten)
repositorium, n 2, bakke, fad
corbis -is, f 3, kurv
gallina, f 1, høne
ligneus, adj., værende af træ, træ-
pateo patui -- patere, 2, er åben, spreder
orbis -is, m 3, kredse
ala, f 1, vinge
qualis -e, rel. pron., sådan som
soleo solitus sum solere, 2 semidep., er vant til,
plejer
in-cubo -cubui -cubitum -cubare, 1, ligger på
(m. objekt)
ovum, n 2, æg
ac-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, træder til,
træder frem
continuo, adv., sammenhængende, straks
symphonia, f 1, συμφωνία, samstemmen, kon-
cert
strepo strepui strepitum strepere, 3, larmer
scrutor, 1 dep., gennemsøger, undersøger
palea, f 1, avner, halm
e-ruo -rui -rutum -ruere, 3, graver frem
sub-inde, adv., derpå
pavoninus, adj., påfugle-
divido divisi divisum dividere, 3, deler, uddeler
10 **con-viva**, m 1, gæst
con-vertō -verti -versum -vertere, 3, vender,
drejer
scena, f 1, σκηνή, scene, optrin
vultus, m 4, ansigt, blik
aio, 3, siger; *aio* er et ufuldstændigt verbum, se
§ 2.21
pavo -onis, m 3, påfugl
iubeo iussi iussum iubere, 2, befaler
sup-pono -posui -positum -ponere, 3, lægger
under
me-hercules, ved Hercules. Den doriske helt
Hercules (gr. Herakles), der gengives med kølle
og løveskind, er kendt for sin styrke. Hercules er
tillige giver af rigdom.
timeo timui -- timere, 2, frygter, er bange for
ne, konj., at ikke, at; om anvendelsen af *ne* efter
frygtsverber som f.eks. *timeo* se § 15.4.3
con-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, optager i
mig, undfanger, befrugter; *concepti* (nom. pl.
mask.) burde have heddet *concepta* (nom. pl.
neut.), da det implicitte subjekt i *sint* refererer
til *ova*, men Trimalchios latin er ikke det bedste.
tempto (også *tento*), 1, prøver; om brugen af
jussiv konjunktiv se § 13.2.1
adhuc, adv., endnu
sorbilis -e, adj., til at slubre, til at søbe
cochlear -aris, n 3, lille ske, dessertske
se-libra, f 1, halvt pund; et helt romersk pund
vejer 237 gr.
pendeo pependi -- pendere, 2, hænger, vejer
farina, f 1, mel
pinguis -e, adj., fed; *farina pinguis*, fed dej
figuro, 1, former
per-tundo -tudi -tusum -tundere, 3, gennem-

borer, slår hul på

quidem, adv., altså

pro-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster frem, kaster bort

15 **pullus**, m 2, kylling

co-eo -ii -itum -ire, 4, går sammen, samler mig

ut, konj., så snart som, da (med indikativ)

vetus -eris, adj., gammel

ne-scio -scivi -scitum -scire, 4, ved ikke

per-sequor -secutus sum -sequi, 3 dep., følger efter, undersøger

putamen -inis, n 3, skal (omkring en nød eller et æg)

Capitulum XXXIV

I begyndelsen af kapitel XXXIV bæres forretten ud under nogen tumult, og derpå hælder et par ætiopiske slaver vin, ikke vand, over gæsternes hænder.

1 **amphora**, f 1, ἀμφορεύς, en amfora; en amfora er en krukke med to hanke, der er beregnet til at opbevare og transportere f.eks. olivenolie og vin.

vitreus, adj., af glas, glas-

gypso, 1, forsyner med gips, forsegler

cervix -icis, f 3, nakke, hals

pittacium, n 2, πιττάκιον, etiket

af-figo -fixi -fixum -figere, 3, sætter fast

Falernum (vinum), n 2, se noterne til Cap. XXVIII, 1

Opimianus, adj., hørende til Opimius, fra Opimius' tid. Opimius var konsul i 121 f.Kr., og netop det år var berømt for sin fremragende vin.

annus, m 2, år; *annorum centum*, på 100 år; om brugen af beskrivende genitiv se § 14.4.10

per-lego -legi -lectum -legere, 3, gennemgår, læser færdig, læser

com-plodo -plosi -plosum -plodere, 3, slår sammen

eheu, interjektion, der udtrykker sorg og smerte; ak

5 **quam**, konj., end

homuncio -onis, m 3 (deminutiv af *homo*), lille menneske

quare, adv., hvorfor, derfor

tangomenas; der findes ikke noget ord på enten græsk eller latin, der helt svarer til *tangomenas*, men ordet fører tanken hen på det græske verbum τέγγω, væder, fugter; *tangomenas faciamus* betyder altså noget i retning af: "Lad os gøre os fugtige," dvs. "Lad os fulde os!"

prae-sto -stiti -stitum -stare, 1, intr., står foran; tr., står inde for, yder, serverer

heri, adv., igår

honestus, adj., agtet, æret, fornem

accuratus, adj., omhyggelig

lautitia, f 1, pragt, luksus

larva, f 1, spøgelse, skelet

apto, 1, passer til, fremstiller

articulus, m 2, led, knogle

vertebra, f 1, led, hvirvel

laxo, 1, gør løs; *laxatus*, ppP., løs

pars partis, f 3, del, retning

10 **flecto flexi flectum flectere**, 3, bøjer, drejer

semel, adv., én gang

iterum, adv., igen; *semel iterumque*, gang på gang

ab-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster hen

catenatio -onis, f 3, ledsamling (=skelettet)

mobilis -e, adj., bevægelig

aliquot, indecl. indef. pron., nogen, nogle

ex-primo -pressi -pressum -primere, 3, udtrykker, viser

ad-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster til, tilføjer

miser -era -erum, adj., ulykkelig, stakkel

quam, interr. og rel. adv., hvor, som, end

cunctus, adj., hel, al

postquam, konj., efter at

au-fero abs-tuli -ab-latum -au-ferre, 3, fører bort

Orcus, m 2, Underverden, Underverdenens gud, dødsguden

licet, 2 upers., det er tilladt, det er muligt

esse bene, at være godt, at have det godt

Capitula XXXV-XXXVI

Kapitel XXXV indledes med endnu en kulinarisk overraskelse, et fad med 12 retter, der svarer til de 12 stjernetegn i dyrekredsen: væd-

deren med bukkeærter, tyren med oksekød, tvillingerne med testikler og nyrer, krebsen med krans, løven med afrikansk figen, jomfruen med yver fra en ung so, der endnu ikke har født, vægten med tærte og kage, skorpionen med en lille fisk, skytten med blæksprutte, stenbukken med hummer, vandmanden med en gås og fisken med muller.

I kapitel XXXVI viser det sig, at der er endnu mere mad på et fad nedunder dyrekredsen. Her findes fedet fjerkræ, soyver og hare. Og på hjørnerne af hele opsatsen stod fire Marsyasfigurer med vinsække, og fra sækkene strømmede der pebret fiskesovs (*garum*) ned over fiskene.

Capitulum XXXVII

tapanta, n. pl., τὰ πάντα, alle ting, et og alt

1 **quis-quam** quidquam, indef. pron. (uden femininum), nogen som helst; se § 6.12

con-vertō -verti -versum -vertere, 3, vender, drejer; mediant, vender mig

amplus, adj., udstrakt, rigelig, fyldig; *ample*, adv., rigeligt; komparativ, *amplius*, rigeligere, mere

eum, dvs. en af gæsterne ved navn Hermeros

multus, adj., megen, meget; superlativ, *plurimus*

quam, adv. og konj., så, end; sammen med et ord i superlativ udtrykker *quam* højst mulige grad; *quam plurima*, så meget som muligt, mest muligt

ex-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, udtager, optager, får at vide

longus, adj., lang; *longe*, adv., langt fra

ac-cerso -cersivi -cersitum -cersere, 3, henter

fabula, f 1, samtale, fortælling, samtaleemner

sciscitor, 1 dep., udspejler

huc, adv., herhen

illuc, adv., derhen; *huc atque illuc*, hid og did, frem og tilbage

dis-curro -curri (eller -cucurri) -cursum -currere, 3, løber omkring

fortuno, 1, gør lykkelig; navnet *Fortunata*, der er en perf. partc. pass. af *fortuno*, betyder således hende, der er gjort lykkelig

appello, 1, kalder

nummus, m 2, penge

modius, m 2, et rummål for bl.a. korn, "en skæppe"; en romersk modius er dog på omkring 10,5 liter, en skæppe på 17,39 liter

metior mensus sum metiri, 4 dep., måler

5 **modo**, adv., blot, kun, netop, for nylig

i-gnosco -gnovi -gnotum -gnoscere, 3, tilgiver (med dativ)

genius, m 2, skytsånd; enhver mandlig romer har en genius til at beskytte sig, kvinderne har tilsvarende en Juno

nolo nolui -- nolle, 3, vil ikke

panis -is, m 3, brød

nec quid nec quare, hverken hvad eller hvorfor (kan forklares), dvs. uvist af hvilken grund, "gud ved hvordan"

summa, f 1, højeste plads, hovedsag; *ad summam*, til sagens kerne, kort sagt

merus, adj., ublandet, ren

meri-dies, f 5, middag; *mero meridie*, "ved højlys dag"

tenebrae, f 1 pl, mørke

adeo, adv., i den grad

saplutus, adj., ζῶ-πλουτος, meget rig, "stenrig"

lupatria, f 1, løsagtigt kvindfolk, en mæ. Ordet *lupatria* er sammensat af *lupa*, en ulvinde, og det græske hunkønssuffiks -τρία. Ulve menes at parre sig i flæng.

Før sit ægteskab med Trimalchio arbejdede Fortunata som dansepige i den lettere genre kaldet cordax, og i oldtiden var grænsen mellem dansepige og prostitueret flydende.

pro-video -vidi -visum -videre, 2, ser foran mig, drager omsorg for

puto, 1, beskærer, mener, tror

siccus, adj., tør, nøgtern

sobrius, adj., ædruelig

consilium, n 2, råd; *bonorum consiliorum*, af gode råd, dvs. hun er en god rådgiver; om brugen af beskrivende genitiv se § 14.4.10

tantus, dem. pron., så megen

aurum, n 2, guld; *tantum auri (valet quantum) vides*, hun er så meget guld værd, som du ser, dvs. "hun er guld værd"

lingua, f 1, tunge; også *malae linguae* er en beskrivende genitiv

10 **pulvinaris** -e, adj., hørende til en sofa, sofa-

fundus, m 2, stort gods

qua, rel. adv., ad den vej som, så langt som
milvus, m 2, glente (en meget hurtig rovfugl)
volo, 1, flyver
fortuna, f 1, lykke, formue
vero, adv., sandelig
babae, interjektion, βαβαί, oh, waw
decimus, adj., tiende
nosco novi notum noscere, 3, kender
qui-vis quae-vis quid-vis (subst.) quodvis (adj.),
 indef. pron., hvem du vil, hvemsomhelst
babaecalus, m 2, en fedterøv; ordet er formodentlig sammensat af βαβαί (oh) og καλός (smuk), hvorfor en babaecalus må være en person, der altid siger "Oh, hvor smuk" til sine omgivelser, altså en "fedterøv"
ruta, f 1, rude (plante med meget små blade)
folium, n 2, blad; *rutae folium*, et meget lille sted, "et musehul"
con-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster sammen, jager ned

Capitula XXXLVIII-XLI

Hermeros fortæller mere om Trimalchios rigdomme og om hans bekendte. En er blevet utrolig rig, medes en anden har mistet alt.

Trimalchio afbryder samtalen og begynder på en astrologisk udredning om, hvilke mennesketyper der er født under de forskellige stjernetegn. Selv er han født i krebsens tegn, og derfor ejer han meget både til lands og til vands, da krebsen trives begge steder.

Medens gæsterne råber bravo, bæres et mægtigt vildsvin ind. Til gæsterne forundring er det forsynet med en frihedshue, men undren afløses af beundring, da Trimalchio giver frihedshuen til en smuk ung slave, der er klædt ud som vinguden Bacchus.

Ved den gestus er den unge slave blevet en fri mand, for frihedshuen er det symbolske bevis på, at en slave er blevet frigivet.

Capitulum XLII

uter utris, m 3, lædersæk, vinsæk
in-flo, 1, opblæser
ambulo, 1, går omkring

- 1 **ex-cipio** -cepi -ceptum -cipere, 3, tager op, tager
Seleucus, m 2, Σελεύκος, græsk navn
quotidie (eller cotidie), adv., hver dag
lavo lavi lautum lavare, 1, vasker; medialt, vasker mig, tager bad
baliscus, m 2, bad, vask
fullo -onis, m 3, valker; en valker er en person, der efterbehandler vævede stoffer. Ved anvendelse af soda eller gammel urin befriedes tøj for uldens naturlige fedtstoffer. Herefter bliver tøjet skyllet, banket fast og tørret. Til sidst bleges tøjet med svovl og presses. Hele processen kan være ganske hård ved tøjet.
cor cordis, n 3, hjerte
liquesco -- -- liquescere, 3, bliver flydende, svækkes
mulsum, n 2, vin sødet med honning, honningvin
pultarium, n 2, skål
ob-duco, 3, fører imod, indtager, drikker
frigus -oris, n 3, kulde
laecasin, af græsk λαικάζειν, at hore, engelsk: to fuck
sane, adv., virkelig
hodie, adv., i dag
funus -eris, n 3, begravelse
bellus, adj., smuk, skøn
Chrysanthus, m 2, Χρύσανθος, græsk navn, der betyder "gylden blomst"
anima, f 1, ånde, livsånde, livskraft
e-bullio, 4, koger op, bobler op
ap-pello, 1, tiltaler, kalder på
 5 **heu**, interj., ligesom *eheu* giver *heu* udtryk for klage og smerte
parvus, adj., lille; komp. *minor*, sup. *minimus*; *minoris* er prisens genitiv, se § 14.4.13
musca, f 1, flue
virtus -utis, f 3, (egl. mandighed) god egenskab, fortrin
multus, adj., megen; komp. i neut. *plus*; *pluris* er prisens genitiv; *non pluris sumus*, vi er ikke mere værd
bullā, f 1, boble
abstinax -acis, adj., afholdende, fastende
os oris, n 3, mund
mica, f 1, krumme
plures, komp. i pl. af *multus*, de fleste, flertallet
medicus, m 2, læge

per-do -didi -ditum -dere, 3, ødelægger, slår ihjel

magis, adv., mere, snarere, *immo magis*, nej snarere

fatum, n 2, skæbne. Når Petronius lader Seleucus sige *fatus* i stedet for *fatum*, er det for at karakterisere ham som en jævn mand.

For det er i kejsertidens folkesprog, at vi finder begyndelsen til den sammenlægning af maskulinum og neutrum, der i dag kendetegner de romanske sprog.

animus, m 2, sind, sjæl, hjerte; *animus* betegner menneskets åndelige egenskaber, medens *anima* dets fysiske livskraft

consolatio -onis, f 3, trøst

ef-fero ex-tuli e-latum ef-ferre, 3, bærer bort, fører ud (til gravpladsen)

10 **vitalis** - e, adj., hørende til livet, livs-

lectus, m 2, seng, bære; *vitalis lectus*, livsbære; *vitalis lectus* er en eufemisme (=pæn omskrivning af noget mindre pænt) for en ligbære

stragulum, n 2, ligklæde

plango planxi planctum plangere, 3, slår, slår af sorg, begræder

manus, f 4, hånd; *manu mitto*, sender ud af hånden (=magt, myndighed), frigiver (en slaver) si, konj., hvis, selvom

malignus, adj., ondsindet, sparsom; *maligne*, adv., ikke meget

mulier -eris, f 3, kvinde; *mulier quae mulier*, den ene kvinde som den anden

milvinus, adj., hørende til en grib, gribbe-

oportet, 2 upers., det er passende, man bør

aequus, adj., lige, samme; *aeque ac*, på samme måde som

puteus, m 2, grube, hul, brønd

antiquus, adj., gammel

cancer, m 2, krebs, kræft

Capitula XLIII-LXXI

Gildet fortsætter med snak og overdådige retter, afbrudt af Trimalchios mange og trættende pralerier.

Gildet udarter, så også slaverne lægger sig til bords. En af slaverne opfordrer Trimalchio til at indgå et væddemål, om hvem der vil vinde i næste hestevæddeløb.

Capitulum LXXI

testamentum, n 2, testamente

monumentum, n 2, mindesmærke, gravmæle

1 **dif-fundo** -fudi -fusum -fundere, 3, spreder, ad-spreder, opliver

contentio -onis, f 3, anspændelse, væddemål

unus, mængdetal, én, den samme

lac lactis, n 3, mælk

bibo bibi -- bibere, 3, drikker

op-primo -pressi -pressum -primere, 3, trykker ned, plager

salvus, adj., sund, rask; *me salvo*, abs. abl., så længe jeg er rask; se § 14.6.5

Philargyus, m 2, Φιλάργυρος, græsk navn, der betyder "glad for sølv", dvs. "Pengeglad"

lego, 1, efterlader, testamenterer

contubernalis -is, comm. 3, ledsager (ledsager-ske), medslave (medslavinde)

Cario -onis, m 3, Καρίων, navn, der betyder "ham fra Karien". Slaver har ofte navn efter den egn, de stammer fra, og Karien er et landskab i det vestlige Lilleasien.

quoque, adv., også

insula, f 1, en ø, en boligblok (da en sådan om-gives af gader som en ø af vand)

5 **vicesimus**, ordenstal, tyvende; *vicesima (pars)*, en tyvendedel. Ved frigivelse af slaver betales 1/20 af slavens værdi til staten som frigivelses-afgift. Formålet med denne afgift var at begræn-se antallet af frigivelser.

streno stravi stratum sternere, 3, udbreder, opre-der

heres -edis, comm. 3, arving

com-mendo, 1, anbefaler

ideo, adv., derfor, af den grund

publico, 1, offentliggør, meddeler

morior mortuus sum mori, 3 dep., dør

gratia, f 1, ynde, tak; *gratias ago*, takker

indulgentia, f 1, overbærenhed, gavmildhed

obliviscor oblitus sum oblivisci, 3 dep., glem-mer; om genitiv ved *obliviscor* se § 14.4.8

nugae, f 1 pl, narrestreger, bagatel; *oblitus nu-garum*, glemmende bagatellerne, "da han blev alvorlig og"

exemplar -aris, n 3, forbillede, afskrift, kopi

- ultimus**, adj., sidst
in-gemesco -gemui -- -gemescere, 3, stønner, sukker
- 10 **re-cito**, 1, læser op
re-spicio -spexi -spectum -spicere, 3, ser tilbage på, ser hen på
Habinnas, m 1, navn på en stenhugger, der sammen med sin frue Scintilla er ankommet lidt senere end de andre til gildet hos Trimalchio. De kommer fra en våd og overdådig begravelse.
aedifico, 1, bygger
modus, m 2, måde; *quem-ad-modum*, på den måde som
secundum, præp. m. akk., ifølge, ved
catella, f 1 (deminutiv af *canis*) en lille hund
pingo pinxi pinctum pingere, 3, maler, gengiver
corona, f 1, krans. Ved festlige lejligheder havde grækerne og romerne blomsterkrans på hovedet
unguentum, n 2, salve, parfume, parfumekruke
Petraites -is, m 3, Πετραίτης, navn på en berømt gladiator
pugna, f 1, kamp
con-tingo -tigi -tactum -tingere, 3, berører, tilstøder, lykkes
beneficium, n 2, velgerning, hjælp
mors mortis, f 3, død
praeter, præp. m. akk., foruden; *praeter-ea*, foruden dette, desuden
frons frontis, m 3, pande, facade (ud mod vejen)
ager, m 2, mark; *in agrum*, bagtil
ducenti -ae -a, mængdetal, 200
genus -eris, n 3, art, slags
pomum, n 2, frugt
circa, præp. m. akk., omkring
cinis -eris, m 3, aske
- 15 **vinea**, f 1, vinmark
largus, adj., rigelig; *largiter*, adv., rigeligt
falsus, adj., falsk, forkert
vivus, adj., levende
quidem, adv., ganske vist, jo
colo colui cultum colere, 3, dyrker, indretter godt
curo, 1, sørger for
diu, adv., længe; *diutius*, adv., længere, længst
habito, 1, bor; om agens ved gerundiv se § 13.7
- sequor** secutus sum sequi, 3 dep., følger, tilfalder
- cura**, f 1, omsorg; *curae mihi est*, det ligger mig på sinde; *curae* er en final dativ, se § 14.5.2
caveo cavi cautum cavere, 2, tager mig i agt for, passer på, drager omsorg for
iniuria, f 1, uret, krænkelse
prae-pono -posui -positum -ponere, 3, anbringer foran
libertus, m 2, frigiven slave, frigiven
sepulcrum, n 2, gravsted
custodia, f 1, bevogtning
causa, f 1, grund, årsag; *custodiae causa* (abl.,) for bevogtningens grund, "for at holde vagt"
- 20 **caco**, 1, κακόω, skider; *cacatum* er en 1. supinum, se § 13.10
navis -is, f 3, skib
velum, n 2, sejl
eo ivi itum ire, 4, går, sejler
prae-textatus, adj., iklædt purpurbræmmede toga. Trimalchio er *sevir Augustalis*, dvs. medlem af et seksmandskollegium, der varetager dyrkelsen af kejseren (=Augustus) i den lokale kommune.
- Medlemmerne af dette seksmandskollegium var ofte frigivne slaver, der gennem medlemskabet fik en vis social position. At blive valgt til *sevir Augustalis* var en æresbevisning, selv om posten også kunne opnås ved betaling.
- En *sevir Augustalis* har ligesom fribårne børn indtil deres 17. år samt højtstående embedsmænd (consul og praetor) ret til at bære toga praetexta (toga med en purpurfarvet kant), når han udfører sit embede.
- anulus**, m 2, ring, fingerring
publicus, adj., offentlig; *in publico*, i folkets nærvær
sacculus, m 2, lille sæk, pose
ef-fundo -fudi -fusum -fundere, 3, hælder ud
scio, 4, ved
epulum, n 2, gilde, festmåltid, festgave
bini -ae -a, fordelingstal, to til hver
faciatur; en dannet romer vil ikke bruge verbet *facio* i passiv, men i stedet verbet *fio*.
svavis -e, adj., sød, kær, behagelig; *svaviter facio*, gør mig det behageligt, har det rart
dexter -era -erum, adj., højre; *dextera (manus)*, højre hånd

- columba**, f 1, due
- 25 **catella**, f 1, lille hund, skødehund
- cingulum**, n 2, bælte, snor
- al-ligo**, 1, binder til, binder
- cicaro** -onis, m 3, lille dreng; Trimalchio tænker vel på sin lille grimme ven Croesus, der blev omtalt i kapitel 28
- copiosus**, adj., rigelig, rummelig
- ef-fluo** -fluxi -- -fluere, 3, flyder ud, spilder
- licet** licuit -- licere, 2 upers., det er tilladt, man må
- frango** fregi fractum frangere, 3, bryder itu, knuser
- sculpo** sculpsi sculptum sculpere, 3, udhugger, laver; *et unam licet (ut) fractam sculpas*, og du må godt lave en enkelt ituslået (amfor)
- ploro**, 1, græder
- horologium**, n 2, ὠρολόγιον, (sol-)ur
- medius**, adj., midterst; *medium*, n 2, det midterste, midten
- hora**, f 1, time, "klokken"
- in-spicio** -spexi -spectum -spicere, 3, ser efter, undersøger
- velit ... nolit*, lad ham ville ... lad ham ikke ville, "hvadenten han vil det eller ej"
- satis**, adv., tilstrækkeligt
- idoneus**, adj., velegnet, egnet

C = Gaius; Gaius Pompeius var navnet på Trimalchios tidligere ejer, og ved frigivelsen overtog Trimalchio dette navn.

Maecenatianus, adj., hørende til Maecenas; Maecenas, der levede ca. 70-8 f.Kr. var så berømt for sin interesse for kunst og litteratur samt økonomiske støtte til forfattere, at en ven af kunst og litteratur siden er blevet kaldt en Mæcen.

Tilnavnet *Maecenatianus* skal antyde, at også Trimalchio har ydet økonomisk støtte til kunst og litteratur.

- 30 **hic**, adv., hér
- re-quietesco** -quievi -quietum -quiscere, 3, hviler, hviler mig
- seviratus**, m 4, æreembedet som *sevir Augustalis*
- absens** -entis, adj., fraværende, værende ikke hjemme
- de-cerno** -crevi -cretum -cernere, 3, afgør, beslutter, tildeler

- decuria**, f 1, en dekurie, dvs. en afdeling på 10, f.eks. en gruppe dommere
- pious**, adj., from
- fortis** -e, adj., stærk
- fidelis** -e, adj., trofast
- cresco** crevi cretum crescere, 3, vokser
- 35 **sestertius**, m 2, en sesterts; en sesterts svarer til 1/4 denar; sættes denne møntenhed i en gammel genitiv pluralis, *sestertium*, betyder det 100.000 sestertier
- trecenties**, taladv., trehundrede gange; *sestertium trecenties* = 300 x 100.000 = 30.000.000 sestertier
- re-linguo** -liqui -lictum -linquere, 3, efterlader
- um-quam**, adv., nogensinde; *unquam* = *umquam*
- philosophus**, m 2, φιλόσοφος, visdomselsker, filosof

Capitula LXXII-LXXVII

Indskriften var næsten for meget, for nu bryder Trimalchio ud i gråd. De øvrige deltagere i gildet begynder også at græde, men da alle græder, stopper Trimalchio med en opfordring til at nyde livet, medens man kan.

Trimalchio foreslår, at man går i bad sammen for derpå at feste til den lyse morgen.

Encolpius har imidlertid fået nok og foreslår Ascylltos, at de stikker af sammen med deres lille ven Giton. Under forsøget på at flygte, falder de dog i et bassin og reddes af hushovmesteren. Forsøget på at flygte mislykkedes, og det anstrengende gilde fortsætter.

På et tidspunkt kommer nogle nye tjenere og blandt dem en ganske køn dreng, som Trimalchio kaster sig over og begynder at kysse. Fortunata bliver vred og kalder Trimalchio en køter. Trimalchio bliver også vred og siger derpå til stenhuggeren Habinnas, at der alligevel ikke skal være en statue af Fortunata på gravmælet, for han gider ikke skændes med hende efter døden.

Derpå beretter Trimalchio om, hvorledes han begyndte sit liv som slavedreng og siden gjorde økonomisk karriere. Pengene blev tjent ved oversøisk handel med vin, flæsk, bønner, salver og slaver. Ja, alt hvad han rørte ved, forøgede blot formuen.

Efter at have fortalt om det, der interesserer ham, nemlig hans rigdomme, giver han Stichus ordre til at bringe ligklæder, salve og lidt af den vin, hans ben skal vædes med, ind i spisestuen.

Capitulum LXXVIII

fingo finxi finctum fingere, 3, former, forestiller mig

- 1 **moror**, 1 dep., tøver
Stichus, m 2, navn på en af gæsterne
stragula, f 1, ligklæde
tento eller **tempto**, 1, prøver, føler på
an, konj., om
con-ficio -feci -fectum -ficere, 3, forfærdiger, udfører
sub-rideo -risi -risum -ridere, 2, smiler
mus muris, m 3, mus
tango tetegi tactum tangere, 3, rører
tinea, f 1, møl
alioquin, adv., ellers
com-buro -bussi -bustum -burere, 3, brænder
gloriosus, adj., ærefuld, med pragt
im-precor, 1 dep., ønsker (noget ofte ondt for en anden)

- 5 **ampulla**, f 1, flaske, krukke
nardus, f 2, græsk, nardus, en plante, som anvendes i velduftende salve
aperio aperui apertum aperire, 4, åbner
unguo unxi unctum unguere, 3, smører, salver
aeque ... tam, i samme grad som
iuvo iuvi iutum iuvare, 1, hjælper, gavner
vinarium, n 2, vinkar
in-fundo -fudi -fusum -fundere, 3, hælder i
puto, 1, mener, antager
parentalia, n 2 pl., mindefest for en afdød, begravelsesfest

eo ivi itum ire, 4, går, udvikler mig
nausea, f 1, søsyge, kvalme
ebrietas -atis, f 3, drukkenskab, fuldskab
turpis -e, adj., skændig
gravis -e, adj., tung
acroama -atis, n 3, græsk, underholdning, orke-

ster

- cornicen** -inis, m 3, hornblæser
fulcio fulsi fultum fulcire, 4, understøtter, støtter
cervical -alis, n 3, hovedpude, pude
ex-tendo -tendi -tentum -tendere, 3, strækker ud, udstrækker
10 **torus**, m 2, sofa
extremus, adj., yderst; *torus extremus*, sofakanten
con-sono -sonui -- -sonare, 1, spiller sammen
funeris -e, adj., hørende til begravelse, begravelses-
strepitus, m 4, brusen, musik
praecipuus, adj., særlig; *praecipue*, adv., i særlig grad, især
libitinaris, m 2, bedemand
honestus, adj., ærefuld, respekteret
in-tono -tonui -- tonare, 1, tordner, blæser kraftigt
con-cito, 1, sætter i bevægelse, alermerer, vækker
vicinia, f 1, nabolag
vigil -ilis, m 3, vagt, vægter
custodio, 1, bevogter
vicinus, adj., hørende til naboen, nabo-
regio -onis, f 3, egn
reor ratus sum reri, dep. 2, mener, tror
ardeo arsi arsum ardere, 2 intr., brænder
ef-fringo -fregi -fractum -fringere, 3, bryder op
securis -is, f 3, økse, brandøkse
tumultuor, 1 dep., larmer, laver uorden
ius iuris, n 3, ret, lov; *suo iure*, efter deres lov, "som de plejer"
16 **occasio** -onis, f 3, lejlighed
opportunus, adj., gunstig
nanciscor nactus sum nancisci, 3 dep., opnår, får
verbum, n 2, ord; *verba do*, siger farvel til
raptim, adv., hurtigt
planus, adj., jævn; *plane*, adv., enkelt; *tam plane quam*, ganske som
incendium, n 2, ildebrand
fugio fugi fugitum fugere, 3 intr., flygter

* * * * *

BJ / 8. februar 2008